

Asia: VN/1453/2025

Lausuntopyyntö pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan taho

Muu valtiollinen toimija, esimerkiksi virasto

Mikäli vastasit "muu taho", voit tarkentaa vastaustasi tässä

-

LAUSUNTO

-

Mikäli vastasit yhtyväsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse

-

1) Huomioita pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman taustalla olevista vaihtoehtoisista skenaarioista (suunnitelman luku 2)

Lausunnolla oleva luonnos on ensimmäinen ilmastolain perusteella laadittu pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma. Suunnitelmassa ei esitetä tai linjata yksittäisiä politiikkatoimia, vaan siinä kartoitetaan mahdollisia yhteiskunnan kehityksen ja teknologioiden kehityskulkuja neljän vaihtoehtoisen tulevaisuusskenaarion avulla. Suunnitelman on tarkoitus toimia tulevan ilmasto- ja energiapolitiikan valmistelun ja valintojen tukena.

Metsähallitus on keväällä 2025 julkaistussa ilmasto-ohjelmassa sitoutunut edistämään Suomen hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamista. Vahvistamme toimintamme myönteisiä ilmastovaikutuksia hoitamalla ja käyttämällä valtion maita siten, että ne toimivat lisääntyvinä hiilinieluinä ja -varastoinä. Lisäksi hyödynnämme valtion alueiden uusiutuvan energian potentiaalia. Samalla pienennämme toimintaamme liittyviä kielteisiä ilmastovaikutuksia ja edistämme ilmastomuutokseen sopeutumista. Tavoitteenamme on pienentää hiilijalanjälkeämme 20 % vuoteen 2030 mennessä vuoden 2024 tasosta. Selkeä ja ennakoitava ilmastopolitiikka on olennaisessa roolissa Metsähallituksen ilmasto-ohjelman tavoitteiden toteutumisessa.

Metsähallitus pitää tärkeänä, että ilmastopolitiikka on pitkäjänteistä ja tieteeseen pohjautuvaa. Näin ollen myös pitkän aikavälin kehityskulkujen tarkastelu on kannatettava osa ilmastopolitiikan valmistelua. On hyvä, että suunnitelmaluonnoksen skenaariot on valmisteltu monitieteellisessä tutkijayhteistyössä ja että valmistelussa on hyödynnetty laajapohjaista sidosryhmätyöskentelyä.

Suunnitelmaan valitut neljä vaihtoehtoista kehityskulkua on kuvattu selkeästi, ja ne eroavat riittävällä tavalla toisistaan kuvaten erilaisia arvopohjia ja ohjauskeinoja. Neljän skenaarion rinnalla olisi kuitenkin selkeyden vuoksi hyvä tuoda esiin myös luvussa 2.2.1 esitelty perusskenario, esimerkiksi lisäämällä se luvun 2.2.6 yhteenvetokuvaan. On myönteistä, että skenaariot kattavat laajasti eri sektorit ja tarkastelua on tehty tavanomaista pidemmällä aikajänteellä. Toisaalta etenkin maankäyttösektorin osalta 30 vuoden tarkastelu-aikaa ei voi pitää erityisen pitkänä. Liian lyhyt tarkastelujakso voikin antaa väärän kuvan toimenpiteiden pitkän aikavälin vaikutuksista, esimerkiksi metsänielujen osalta. Ilmastolain mukaan pitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa tarkastelun tulee kattaa vähintään 30 vuotta. Ottaen huomioon maankäyttösektorin merkittävän roolin Suomessa, voisi tarkastelun perustellusti ulottaa tätä pidemmällekin.

On hyvä, että mallinnuksen tuloksia on vertailtu Suomen ilmastotavoitteisiin. Suomi edellä -skenaariota lukuun ottamatta kaikissa tarkastelluissa skenaarioissa saavutetaan ilmastolain päästövähennystavoitteet. Sen sijaan vuoden 2035 hiilineutraaliustavoite toteutuu ainoastaan Ympäristö edellä -skenaariossa. Toteutetut skenaariotarkastelut vahvistavat edelleen ymmärrystä maankäyttösektorin roolista ja epävarmuuksista nykyisten ilmastotavoitteiden saavuttamisessa.

Luonnoksessa todetaan, ettei skenaarioiden vaikutuksia ole arvioitu laajemmin, koska kyse ei ole yksittäisten politiikkatoimien linjaamisesta. Kuitenkin vaihtoehtoisten kehityspolkujen hyödyntäminen politiikkavalmistelussa edellyttää, että päästöjen ja maankäyttösektorin kehityksen lisäksi skenaarioista esitettäisiin laajemmin myös muita vaikutuksia mukaan lukien vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen. Lisäksi ilmastomuutoksen hillinnän rinnalla on pidettävä huolta siitä, että samanaikaisesti edistetään ilmastomuutokseen sopeutumista. Keskittymällä ainoastaan päästö- ja nielukehitykseen on vaarana, että politiikkaa suunnataan tietyille kehityspolulle liian kapealla tarkastelulla ottamatta huomioon laajempia vaikutuksia.

2) Huomioita toimialakohtaisista etenemisvaihtoehdoista (suunnitelman luku 3)

Metsähallitus pitää hyvänä, että suunnitelmaluonnoksessa on tarkasteltu myös toimialakohtaisia etenemisvaihtoehtoja. Maankäyttösektoria koskevasta alaluvusta (3.6) käy kuitenkin ilmi, että yli 30 vuoden tarkastelujakso olisi tarpeen esimerkiksi metsien hiilitasevaikutusten ymmärtämiseksi eri etenemisvaihtoehdoilla.

Suunnitelmaluonnoksessa on käsitelty myös ilmastomuutoksen vaikutuksia ja sopeutumisen tarvetta pitkän aikavälin ilmastosuunnittelussa (luku 3.7). Tekstissä todetaan, että taustaskenaarioissa ilmastomuutoksen vaikutukset on huomioitu vain osittain. Metsähallitus yhtyy suunnitelman näkemykseen mallinnusmenetelmien ja skenaariotyön kehittämistarpeesta, jotta ilmastomuutoksen vaikutukset voitaisiin huomioida paremmin. Ottaen huomioon ilmastomuutoksen ennakoitavat huomattavat vaikutukset Suomessa, tämä näkökulma jää nyt liian vähäiseksi ja luo epävarmuutta etenkin maa- ja metsätaloutta koskeviin etenemisvaihtoehtoihin. Onkin mahdollista, etteivät skenaarioissa tunnistetut kehityspolut ole lainkaan realistisia ilmastomuutoksen edetessä.

3) Huomioita kasvihuonekaasupäästöjä vähentävien ja nieluja vahvistavien menetelmien kehitysnäkymistä (suunnitelman luku 4)

Kasvihuonekaasupäästöjä vähentävien ja nieluja vahvistavien menetelmien kehitysnäkymiä tarkastellaan suunnitelmaluonnoksessa vain hyvin yleisellä tasolla. Esimerkiksi investointien odotettua kehitystä tai menetelmien merkitystä päästökehitykselle ei juuri tarkastella, vaikka ilmastolaissa näin edellytetään. Jotta menetelmien kehitysnäkymiä voitaisiin hyödyntää ilmastopolitiikan valmistelussa, tulevaa kehitystä tulisi pystyä ennakoimaan nykyistä tarkemmin. Teknologisen kehityksen lisäksi olennaista olisi arvioida menetelmien laajempaa toteuttamiskelpoisuutta, esimerkiksi ennakoitua kustannuskehitystä. Suunnitelmaluonnoksessa ulkoisiin lähteisiin viitataan ainoastaan sähköistymisen kehitystä arvioitaessa. Olisiko muidenkin menetelmien kehitysnäkymistä saatavilla arvioita, joita voitaisiin hyödyntää tarkastelussa?

Metsähallitus kiinnittää huomiota maankäyttösektorin menetelmien kehitysnäkymien arviointiin (4.7), joka on hyvin suppea. Tarkastelun täydentämiseksi olisi saatavilla paljon tuoretta tietoa. Esimerkiksi Luonnonvarakeskuksella on tutkimusta metsien hiilinielujen vahvistamisen menetelmistä ja niiden päästövähennyspotentiaalista. Maa- ja metsätalousministeriö on puolestaan käynnistänyt kesällä 2025 mittavan toimenpidepaketin toimeenpanon, jolla tuetaan Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamista. Suunnitelmassa olisi hyvä vähintään viitata muihin lähteisiin, joissa maankäyttösektorin menetelmien kehitysnäkymiä tarkastellaan kattavammin.

4) Puuttuuko suunnitelmassa kuvattujen kasvihuonekaasupäästöjä vähentävien ja nieluja vahvistavien menetelmien joukosta joku keskeinen menetelmä (suunnitelman luku 4)?

Suunnitelmaluonnoksessa esiteltyjen menetelmien tarkentamistarpeiden (esitetty edellä) lisäksi olisi suunnitelmaa hyvä täydentää myös menetelmillä, jotka liittyvät kulutuksen ja käyttäytymisen muutokseen (esim. asuminen, liikkuminen ja ruokavalio). Nämä liittyvät kiinteästi luvussa kaksi esitettyihin skenaarioihin, mutta esimerkiksi niiden päästövähennyspotentiaalia ei ole juurikaan arvioitu.

Menetelmäkehitystä käsittelevässä osiossa mainitaan kiertotalouden ja resurssitehokkuuden mahdollisuudet. Myös näitä osa-alueita olisi syytä tarkastella tarkemmin sekä varsinaisten menetelmien että niiden päästövähennysmahdollisuuksien osalta.

Maankäyttösektoria koskeva menetelmätarkastelu kattaa nyt lähes ainoastaan metsätalouteen liittyviä menetelmiä. Tarkastelua voisi laajentaa kattamaan myös muita luontopohjaisia ratkaisuja sekä rakennetussa ympäristössä että luontoympäristössä. Tällaisia menetelmiä ovat esimerkiksi metsitys, kosteikkojen ja soiden ennallistaminen sekä rakennetun ympäristön hiilinielujen vahvistaminen. Lähes kokonaan käsittelemättä on jäänyt myös puutuotteiden ja biopohjaisten materiaalien hiilivarastointipotentiaali.

5) Muita huomioita pitkänaikavälin ilmastosuunnitelman luonnoksesta

Lisätietoja Metsähallituksen lausunnosta antaa tarvittaessa: Tiina Vuoristo, vastuullisuuden johtava asiantuntija, tiina.vuoristo@metsa.fi

Niemelä Juha
Metsähallitus

Veikkola Johanna
Metsähallitus